

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ,
САМОСТІЙНИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
з дисципліни

«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО І ЕКСПЕРТИЗА»

*(для студентів 3, 4 курсів денної і заочної форм навчання напрямів
підготовки 0708 «Екологія», 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього
середовища та збалансоване природокористування»)*

Харків
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки для виконання практичних, самостійних та контрольних робіт з дисципліни «Екологічне право і експертиза» (для студентів 3, 4 курсів денної і заочної форм навчання напрямів підготовки 0708 «Екологія», 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. М. Ладиженський, Н. О. Телюра. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 17 с.

Укладачі: В. М. Ладиженський,
Н. О. Телюра

Рецензент: д.т.н., проф. Ф. В. Стольберг

Рекомендовано кафедрою інженерної екології міст,
протокол № 6 від 14.12.2009 р.

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП	4
1. ОСНОВНІ ПИТАННЯ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА І ЕКСПЕРТИЗИ	5
2. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	14
3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)	15
ДЖЕРЕЛА	17

ВСТУП

Методичні вказівки мають за мету допомогти студентам-екологам в опануванні основних нормативних актів з природоохоронного законодавства та застосуванні їх у практиці природоохоронної діяльності.

Згідно з навчальним планом денної форми підготовки бакалаврів за спеціальністю 6.040106 „Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” на практичні заняття за цією дисципліною відведено 30 годин у 7 семестрі. Таким чином, передбачено проведення по 15 практичних занять.

Для заочної форми навчання на практичні заняття з цієї дисципліни, які проводяться під час екзаменаційної сесії, навчальним планом передбачено 6 годин у 6 семестрі та 4 години у 7 семестрі.

На практичних заняттях розглядаються такі нормативні акти природоохоронного законодавства:

- Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища”;
- Земельний кодекс України;
- Водний кодекс України;
- Кодекс України про надра;
- Лісовий кодекс України;
- Закон України „Про охорону атмосферного повітря”;
- Закон України „Про відходи”;
- Закон України „Про природно-заповідний фонд України”;
- Закон України „Про екологічну експертизу”;
- Закон України „Про екологічний аудит”;

Стосовно порушення природоохоронного законодавства:

- Кодекс України „Про адміністративні правопорушення”;
- Цивільний кодекс України;
- Кримінальний кодекс України.

Звертаємо увагу студентів, що для вивчення треба користуватися нормативними актами або коментарями до них видання поточного або кінця минулого року, тому що тексти законів часто і суттєво змінюються.

1. Основні питання, що розглядаються на практичних заняттях з екологічного права і експертизи

Закон „Про охорону навколишнього природного середовища”

1. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища
2. Право власності на природні ресурси
3. Об`єкти правової охорони природного середовища
4. Екологічні права та обов`язки громадян
5. Спеціально уповноважені органи державного управління в галузі охорони природного середовища
6. Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі охорони природного середовища
7. Повноваження громадськості в галузі охорони навколишнього середовища
8. Моніторинг природного середовища
9. Кадастри природних ресурсів
10. Екологічна інформація
11. Екологічна експертиза
12. Екологічні нормативи
13. Контроль і нагляд за станом природного середовища
14. Загальне та спеціальне використання природних ресурсів
15. Плата за використання природних ресурсів та відшкодування збитків за природокористування
16. Екологічна безпека та заходи щодо її забезпечення
17. Природні території та об`єкти, що підлягають особливій охороні
18. Надзвичайні екологічні ситуації
19. Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства
20. Міжнародне співробітництво в галузі охорони та використання природного середовища

Земельний кодекс України

1. Земля і земельні ресурси

2. Принципи земельного законодавства
3. Форми власності на землю
4. Розпорядження землями територіальних громад
5. Розпорядження землями державної власності
6. Категорії земель
7. Які землі відносяться до земель запасу?
8. Хто встановлює та змінює призначення земель до тієї чи іншої категорії?
9. Землі сільськогосподарського призначення
10. Приватизація сільськогосподарських земель
11. Резервний фонд земель
12. Землі фермерського господарства
13. Земельні ділянки особистих селянських господарств
14. Земельні ділянки для садівництва та городництва
15. Землі житлової та громадської забудови
16. Земельні ділянки для будівництва житла
17. Земельні ділянки багатоквартирних жилих будинків
18. Землі природно-заповідного фонду
19. Землі оздоровчого і рекреаційного призначення
20. Землі історико-культурного призначення
21. Землі лісогосподарського призначення
22. Землі водного фонду
23. Прибережні захисні смуги і смуги відведення
24. Землі промисловості
25. Землі транспорту
26. Землі зв'язку та енергетики
27. Землі оборони
28. Що таке право власності на землю?
29. Об'єкт та суб'єкт права власності на землю
30. Право власності на землю громадян
31. Право власності на землю юридичних осіб

32. Право власності на землю територіальних громад
33. Право власності на землю держави
34. Право власності на землю іноземних держав
35. Спільна власність на землю
36. Права та обов'язки власників земельних ділянок
37. Право постійного користування земельною ділянкою
38. Право оренди земельної ділянки
39. Права і обов'язки землекористувачів
40. Земельний сервітут
41. Добросусідство
42. Зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, інші зони особливого режиму
43. Набуття права на землю
44. Безоплатна приватизація земель громадянами
45. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам
46. Передача земельних ділянок у постійне користування юридичним особам
47. Продаж земельних ділянок державної чи комунальної власності
48. Хто може придбати землю сільськогосподарського призначення?
49. Застава земельних ділянок
50. Продаж земельних ділянок
51. Припинення прав на землю
52. Викуп земельних ділянок
53. Вилучення земельних ділянок
54. Гарантії прав на землю
55. Охорона земель
56. Нормативи в галузі охорони земель
57. Рекultyвація порушених земель
58. Техногенно забруднені землі і їх використання
59. Консервація земель
60. Землеустрій

61. Контроль за використанням та охороною земель
62. Моніторинг земель
63. Державний земельний кадастр
64. Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель, плата за землю
65. Відповідальність за порушення земельного законодавства

Водний кодекс України

1. Водний фонд України і розпорядження ним
2. Водні об'єкти загальнодержавного і місцевого значення
3. Регулювання водних відносин
4. Участь громадськості у регулюванні водних відносин
5. Спеціально уповноважені органи державного управління в галузі використання та охорони вод і їх компетенції
6. Контроль за використанням і охороною вод
7. Державний моніторинг вод
8. Державний облік вод
9. Державний водний кадастр
10. Збори за спеціальне водокористування та їх розподіл
11. Нормативи в галузі використання і охорони вод і відтворення водних ресурсів
12. Права і обов'язки водокористувачів
13. Загальне та спеціальне водокористування
14. Водокористування для питних і господарсько-побутових потреб населення
15. Водокористування для потреб сільського і лісового господарства
16. Водокористування промисловості та гідроенергетики
17. Користування водними об'єктами для потреб водного транспорту
18. Користування водними об'єктами для потреб рибного і мисливського господарства
19. Умови скидання стічних вод у водні об'єкти

20. Використання глибоких підземних горизонтів для захоронення відходів виробництва
21. Експлуатація водосховищ
22. Користування річками
23. Водоохоронні зони та прибережні захисні смуги
24. Смуги відведення та смуги водних шляхів
25. Зони санітарної охорони
26. Охорона вод від забруднення, засмічення і вичерпання
27. Охорона морських вод
28. Використання та охорона підземних вод
29. Шкідлива дія вод та усунення її наслідків
30. Запобігання аваріям на водних об'єктах та ліквідація їх наслідків
31. Відповідальність за порушенням водного законодавства
32. Міжнародні відносини

Кодекс України про надра

1. Поняття про надра
2. Власність на надра
3. Родовища корисних копалин
4. Техногенні родовища корисних копалин
5. Корисні копалини загальнодержавного і місцевого значення
6. Види та строки користування надрами
7. Гірничий відвід
8. Надання надр у користування
9. Плата за користування надрами
10. Геологічне вивчення надр
11. Першовідкривачі родовищ корисних копалин
12. Державний кадастр родовищ корисних копалин
13. Раціональне використання надр
14. Охорона надр

15. Ліквідація і консервація гірничодобувних об'єктів
16. Відповідальність за порушення законодавства про надра

Лісовий кодекс України

1. Поняття, функції, значення та корисні властивості лісів
2. Лісовий фонд, лісові ресурси, власність на ліси
3. Землі лісового фонду, користування земельними ділянками лісового фонду
4. Постійне лісокористування
5. Тимчасове лісокористування
6. Права та обов'язки постійних лісокористувачів
7. Права та обов'язки тимчасових лісокористувачів
8. Компетенції місцевих органів влади у галузі регулювання лісових відносин
9. Компетенція Міністерства охорони навколишнього природного середовища в галузі управління і контролю за станом лісів
10. Компетенція Міністерства лісового господарства в галузі управління і контролю за станом лісів
11. Організація лісового господарства
12. Поділ лісів за групами
13. Загальне і спеціальне лісокористування
14. Види та способи рубок
15. Відтворення лісів і підвищення їх продуктивності
16. Охорона і захист лісів
17. Лісова охорона
18. Плата за лісокористування
19. Лісовпорядкування
20. Державний лісовий кадастр
21. Порушення лісового законодавства
22. Відповідальність за порушення лісового законодавства

Закон України „Про охорону атмосферного повітря”

1. Визначення термінів: забруднення та охорона атмосферного повітря, викид, джерело викиду, забруднююча речовина
2. Нормативи у галузі охорони атмосферного повітря
3. Обов'язки суб'єктів підприємницької діяльності щодо охорони атмосферного повітря
4. Регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарних джерел
5. Регулювання рівнів впливу фізичних та біологічних факторів на стан атмосферного повітря
6. Заходи щодо обмеження впливу на атмосферне повітря транспортних засобів
7. Охорона атмосферного повітря від забруднення відходами
8. Відвернення і зниження шуму
9. Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення охорони атмосферного повітря
10. Санітарно-захисні зони
11. Моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря
12. Правопорушення в галузі охорони атмосферного повітря
13. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря

Закон України „Про відходи”

1. Визначення термінів: відходи, небезпечні відходи, поводження з відходами
2. Державний класифікатор відходів
3. Виробники та власники відходів
4. Обов'язки підприємств, установ і організацій у сфері поводження з відходами
5. Компетенції державної санітарно-епідеміологічної служби у сфері поводження з відходами

6. Компетенції Міністерства охорони навколишнього природного середовища у сфері поводження з відходами
7. Повноваження місцевих органів влади у сфері поводження з відходами
8. Заходи щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів
9. Заходи щодо обмеження та запобігання негативного впливу відходів
10. Вимоги щодо зберігання та видалення відходів
11. Вимоги щодо поводження з небезпечними відходами
12. Організаційно-економічні заходи щодо утилізації і зменшення обсягів утворення відходів
13. Плата за розміщення відходів
14. Правопорушення у сфері поводження з відходами
15. Відповідальність за порушення законодавства про відходи

Закон України „Про природно-заповідний фонд України”

1. Поняття та класифікація природно-заповідного фонду
2. Форми власності природно-заповідного фонду
3. Основні засоби збереження природно - заповідного фонду
4. Використання природно-заповідного фонду
5. Управління природно-заповідним фондом
6. Природні заповідники
7. Біосферні заповідники
8. Національні природні парки
9. Регіональні ландшафтні парки
10. Заказники
11. Пам`ятки природи
12. Заповідні урочища
13. Ботанічні сади
14. Дендрологічні парки
15. Зоологічні парки
16. Парки-пам`ятки садово-паркового мистецтва

17. Охоронні зони природно-заповідного фонду
18. Економічне забезпечення природно-заповідного фонду
19. Створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду
20. Державний кадастр природно-заповідного фонду
21. Охорона природно-заповідного фонду
22. Правопорушення законодавства про природно-заповідний фонд
23. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд

Закон „Про екологічну експертизу”

1. Що таке екологічна експертиза?
2. Мета та завдання екологічної експертизи
3. Основні принципи екологічної експертизи
4. Об'єкти екологічної експертизи
5. Хто здійснює екологічну експертизу?
6. Державна екологічна експертиза
7. Експертні та консультаційні ради екологічної експертизи
8. Статус, права і обов'язки експерта екологічної експертизи
9. Матеріали оцінки впливу на навколишнє природне середовище
10. Заява про екологічні наслідки діяльності
11. Процедура проведення екологічної експертизи
12. Висновки державної екологічної експертизи
13. В чому полягає обов'язковість державної екологічної експертизи?
14. Громадська екологічна експертиза
15. Оголошення заяви про проведення громадської екологічної експертизи
16. Висновки громадської екологічної експертизи
17. Права та обов'язки замовників екологічної експертизи
18. Оскарження висновків екологічної експертизи та визнання їх недійсними
19. Відповідальність за правопорушення в галузі екологічної експертизи

Закон „Про екологічний аудит”

1. Що таке екологічний аудит?
2. Мета та завдання екологічного аудиту
3. Об’єкти та сфери проведення екологічного аудиту
4. Хто здійснює еколого-аудиторську діяльність?
5. Критерії і докази екологічного аудиту
6. Основні принципи екологічного аудиту
7. Форми екологічного аудиту
8. Виконавці екологічного аудиту, їх права та обов’язки, гарантії незалежності
9. Підготовка і сертифікація екологічних аудиторів
10. Реєстр виконавців екологічного аудиту
11. Проведення екологічного аудиту
12. Висновки та результати екологічного аудиту
13. Права та обов’язки замовника екологічного аудиту та керівників об’єктів зовнішнього екологічного аудиту
14. Відповідальність за порушення законодавства про екологічний аудит
15. Міжнародне співробітництво в галузі екологічного аудиту

2. Методологія проведення практичних занять та самостійної роботи

До кожного практичного заняття студенти готуються самостійно. Навчальним планом підготовки бакалаврів за спеціальністю „Екологія, охорона природного середовища та збалансоване природокористування” на самостійну роботу студентів з дисципліни „Екологічне право і експертиза” денної форми навчання передбачено 84 години у 7 семестрі, заочної форми навчання 71 година у 6 семестрі і 71 година у 7 семестрі.

До основних видів самостійної роботи студентів належить: вивчення конспекту лекцій згідно з модульною системою, підготовка до практичних занять, підготовка до поточного та підсумкового контролю, виконання ІНДЗ (контрольної роботи).

Під час практичних занять студенти з'ясовують з викладачем проблемні питання, що виникли під час самостійного вивчення нормативного акту. Викладач звертає увагу студентів на практичне застосування окремих положень нормативного акту, що вивчається. Якщо питань щодо змісту або окремих положень нормативного акту у студентів не виникло, викладач проводить вибіркове опитування за змістом нормативного акту, коментуючи відповіді прикладами практичного застосування окремих законодавчих положень.

3. Індивідуальні завдання (ІНДЗ)

Програмою дисципліни передбачено виконання індивідуального завдання для студентів заочної форми навчання – контрольна робота. Для студентів денної форми навчання індивідуальне завдання не передбачено.

Мета контрольної роботи – сформулювати екологічну правосвідомість, навички застосування еколого-правових норм, здатність критичного осмислення та тлумачення, обґрунтування доцільності та ефективності конкретних еколого-правових норм.

Тема: «Аналіз та характеристика нормативного акту природоохоронного законодавства».

Нормативні акти природоохоронного законодавства:

- Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища”;
- Земельний кодекс України;
- Водний кодекс України;
- Кодекс України про надра;
- Лісовий кодекс України;
- Закон України „Про охорону атмосферного повітря”;
- Закон України „Про відходи”;
- Закон України „Про природно-заповідний фонд України”;
- Закон України „Про екологічну експертизу”;
- Закон України „Про екологічний аудит”;

Стосовно порушення природоохоронного законодавства:

- Кодекс України „Про адміністративні правопорушення”;
- Цивільний кодекс України;
- Кримінальний кодекс України.

В ході виконання контрольної роботи студенту необхідно охарактеризувати наступні питання:

1. Структура нормативного акту.
2. Основні принципи відповідного акту.
3. Компетенції державних органів влади.
4. Відповідальність за порушення відповідного акту.
5. Міжнародне співробітництво.

Оформлюється контрольна робота на стандартних аркушах формату А4. За першою титульною сторінкою, яку не нумерують, розміщують зміст роботи. Шрифт Times New Roman, розмір шрифту 12, міжстрочний інтервал 1,0. Об'єм роботи складає до 10 друкованих сторінок.

Позитивна оцінка за контрольну роботу ставиться у випадку обґрунтованої та повної відповіді та відповідного захисту контрольної роботи студентом. Захищена робота є допуском до заліку. Контрольна робота розрахована на 10 годин за рахунок самостійної роботи.

Джерела

1. Рекомендована основна навчальна література

1. Нормативно-правові акти в поточних редакціях за переліком даних методичних вказівок.
2. Науково-практичний коментар Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, прийнятого 25.06.91, № 1264-XXI зі змінами і доповненнями, станом на 09.02.06/За загальн. Ред. О.М. Шуміла. – Х.: Фактор, 2006. – 592 с.
3. Екологічне право: Особлива частина: Підручник для студ. Юр. Вузів і фак.: повний Акад.. курс/ За ред.. В.І. Андрейцева. – К.: Істина, 2001. – 544 с.
4. <http://zakon1.rada.gov>
5. ДБН А.2.2 – 1- 2003 “Склад і зміст матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд”

2. Додаткові джерела

1. Конвенція про доступ до інформації, участі громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища
2. Закон України про інформацію
3. Закон України про об’єднання громадян
4. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
для виконання практичних,
самостійних та контрольних робіт
з дисципліни

«Екологічне право і експертиза»

(для студентів 3, 4 курсів денної і заочної форм навчання напрямів
підготовки 0708 «Екологія», 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього
середовища та збалансоване природокористування»)

Укладачі: **ЛАДИЖЕНСЬКИЙ** Віктор Миколайович,
ТЕЛЮРА Наталья Олександрівна

Редактор *М. З. Аляб'єв*

Комп'ютерне верстання *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2010, поз. 83М

Підп. до друку 16.03.2010 р.	Формат 60×84/16
Друк на ризографі	Ум.-друк. арк. 0,8
Зам. №	Тираж 50 прим.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.